

Lex Covid: dočasné i koncepční změny insolvenční

V průběhu pandemie onemocnění covid-19 Parlament schválil nový zákon nazývaný jako Lex Covid, jehož primárním cílem je zmírnit negativní ekonomické dopady této pandemie.

Součástí Lex Covid byla (mimo jiné) zvláštní opatření k insolvenčnímu zákonu a jeho novelizace, která do insolvenčního práva přinesla kromě dočasných protikrizových opatření i některé podstatné koncepční změny. Takovou změnou je zejména nová možnost, aby úpadek fyzických osob – podnikatelů byl řešen formou oddlužení.

Zvláštní opatření související s pandemií

Dočasné změny, které přinesl Lex Covid, je možné rozdělit do několika kategorií:

- 1) Opatření, která mají vést k tomu, aby s dlužníky vůbec nemuselo být insolvenční řízení zahajováno.

Do této kategorie můžeme předně zařadit omezení povinnosti podnikatelů podávat dlužnické insolvenční návrhy v období od účinnosti zákona (tj. od 24. 4. 2020)¹ do uplynutí 6 měsíců od ukončení nebo zrušení mimořádného opatření při epidemii (nejpozději však do 31. 12. 2020).² Povinnost podat dlužnický insolvenční návrh zůstává zachována, pokud:

- úpadek nastal již před přijetím mimořádného opatření při epidemii, nebo pokud
- úpadek nebyl převážně způsoben mimořádným opatřením při epidemii, které by dlužníkovi znemožňovalo nebo podstatně ztěžovalo plnit své peněžité závazky.

Dále sem patří pravidlo, že se nepřihlíží k věřitelským insolvenčním návrhům podaným ode dne účinnosti Lex Covid do 31. 8. 2020.³ Do tohoto data – tj. do 31. 8. 2020 mohou dlužníci také podat návrh na tzv. mimořádné moratorium, jehož výhodou – z pohledu dlužníků – je to, že na rozdíl od stávající úpravy „běžného“ moratoria

nemusí návrh odsouhlasit většina dlužnických věřitelů.⁴

- 2) Opatření, která mají bránit přeměně probíhajících oddlužení či reorganizací v konkurs.

Insolvenční soud nově může dlužníkovi v oddlužení přiznat na jeho návrh osvobození od zbývajících částí dluhů i tehdy, je-li hodnota plnění pro nezajištěné věřitele nižší než výše plnění předpokládaná zákonem (zpravidla alespoň 30 %) anebo nižší než výše plnění dohodnutá mezi dlužníkem a věřiteli. Podmínkou pro tento postup je však to, že dlužník prokáže, že hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které nezavinil. Lex Covid v této souvislosti stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že dlužník nezavinil okolnosti způsobené mimořádnými opatřeními souvisejícími s pandemií covid-19, jestliže znemožňovaly nebo podstatně ztěžovaly plnění povinností podle schváleného způsobu oddlužení.⁵

Dlužník, kterému byl nejpozději ke dni 12. 3. 2020 pravomocně schválen reorganizační plán, je pak nově oprávněn navrhnout insolvenčnímu soudu, aby rozhodl, že dlužník může dočasně přerušit plnění reorganizačního plánu (za předpokladu, že tento plán ještě nebyl zcela splněn). Přerušit plnění reorganizačního plánu lze na dobu, po kterou má trvat omezení povinnosti podnikatelů podávat dlužnické insolvenční návrhy (viz

výše). K návrhu dlužníka na přerušování plnění reorganizačního plánu se nicméně musí vyjádřit insolvenční správce a věřitelský výbor.⁶

- 3) Opatření, která vyvažují práva a povinnosti věřitelů a dlužníků.

Shora popisovanými opatřeními je poskytována zvláštní ochrana dlužníkům. Lex Covid se toto „zvýhodnění“ dlužníků snaží vyvážit. Po dobu, po kterou má trvat omezení povinnosti podnikatelů podávat dlužnické insolvenční návrhy (viz výše), má dojít ke stavění lhůt pro vznesení námítky relativní neúčinnosti právního jednání, které zkracuje uspokojení jejich vykonatelné pohledávky.

Koncepční změny insolvenčního práva

Lex Covid přináší ve svém § 32 bodu 2 na první pohled nenápadnou změnu, když uvádí, že se z ustanovení § 389 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona vypouštějí slova: „která nemá dluhy z podnikání“. Důsledkem této legislativní změny je, že nově mohou o oddlužení žádat všechny fyzické osoby bez omezení. Podle dosavadní právní úpravy přitom platilo, že o něj (až na určité výjimky) mohly žádat pouze osoby, které nemají dluhy z podnikání.

Lex Covid tedy podstatným způsobem rozšiřuje okruh fyzických osob, které mohou využít oddlužení, a mění dosavadní pojetí oddlužení jako formy řešení úpadku vyhra-

zené převážně pro nepodnikatele. Podmínka absence dluhů z podnikání nicméně zůstává nadále zachována v případě oddlužení právnických osob.⁷ V případě právnických osob se tak nadále v oddlužení uplatní výjimka stanovená v ustanovení § 389 odst. 2 insolvenčního zákona, které vymezuje podmínky, kdy dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovy úpadku oddlužením. Na fyzické osoby se již ustanovení § 389 odst. 2 insolvenčního zákona neaplikuje.

Zároveň je třeba zmínit, že schválená změna oddlužení reaguje nejen na stávající mimořádnou situaci, ale zřejmě také částečně vytváří podmínky pro transpozici směrnice EU č. 2019/1023 ze dne 20. 6. 2019, kterou bude muset Česká republika promítnout do svého právního řádu do 17. července 2021.⁸ V tomto ohledu však lze v blízké budoucnosti očekávat další novelizace insolvenčního zákona, neboť insolvenční zákon ve znění změněném Lex Covid nesplňuje ještě všechny požadavky směrnice. Výše zmíněná směrnice totiž předpokládá možnost úplného oddlužení podnikatelů do 3 let,⁹ a to bez stanovení minimální hranice uspokojení věřitelů.

V tuto chvíli není jasné, zda se český zákonodárce rozhodne v rámci transpozice směrnice stanovit speciální (preferenční) režim oddlužení pro podnikatele, nebo zda se naopak rozhodne jít cestou jedné úpravy oddlužení pro nepodnikatele a podnikatele bez stanovení minimální hranice uspokojení věřitelů.

Závěr

Lex Covid bezesporu přináší podstatné změny českého insolvenčního práva. Většina těchto změn má pomoci dlužníkům překonat současný mimořádný stav tím, že jejich ekonomická situace nebude či nemusí být nezbytně nutně řešena kolektivně cestou insolvenčního řízení (třebaže by proto byly jinak splněny podmínky). Spolu s přechodnými zásahy do insolvenčních pravidel však Lex Covid přináší na první pohled nepatrné, avšak velmi významné koncepční změny oddlužení. Tato sanační forma řešení úpadku by nově měla být otevřena mnohem širšímu okruhu fyzických osob, neboť se ruší dosavadní omezení, které obecně bránilo oddlužení fyzických osob, které mají dluhy z podnikání. Uvedená koncepční změna již nyní přibližuje principy oddlužení podmínkám, které do českého právního řádu vnese úprava příslušné směrnice EU. České insolvenční právo je tedy opět v relativně krátké době předmětem podstatných změn. Teprve soudní praxe nicméně ukáže, jestli se zákonodárce při přijímání Lex Covid vydal správným směrem či nikoliv. ●

JUDr. Jan Ožana,

Mgr. Jakub Adámek,

ŘANDA HAVEL LEGAL advokátní kancelář s.r.o.

RANDA HAVEL ■ LEGAL

Poznámky:

- ¹ Jedná se o zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu (dále jen „Lex Covid“). Lex Covid byl dne 20. 4. 2020 podepsán Prezidentem České republiky, přičemž účinnost tohoto zákona měla podle jeho § 36 nastat dnem jeho vyhlášení ve Sbírce zákonů. Lex Covid byl zveřejněn ve Sbírce zákonů (a tedy nabyl účinnosti) dne 24. 4. 2020.
- ² Srov. § 12 Lex Covid.
- ³ Srov. § 13 Lex Covid.
- ⁴ Srov. § 127a zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- ⁵ Srov. § 15 Lex Covid.
- ⁶ Srov. § 16 Lex Covid.
- ⁷ Srov. § 389 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.
- ⁸ Srov. ustanovení čl. 20 a násl. směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční).
- ⁹ Srov. čl. 21 směrnice EU č. 2019/1023.

LUKÁŠ ROTHANZL

NOVELA ZÁKONA O REGISTRU SMLUV A VYBRANÉ OTÁZKY OCHRANY INFORMACÍ

Další **on-line semináře** naleznete:
www.epravo.cz

